

หมอดินอาสา

บทนำ

กรมพัฒนาที่ดินมีภารกิจหลักในการพัฒนาทรัพยากรดินและวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอย่างเหมาะสม โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างสมดุล ซึ่งต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์กรมพัฒนาที่ดิน (พ.ศ. 2560-2579) ที่มีเป้าหมายให้เกษตรกรสามารถผลิตทางการเกษตรได้ทันต่อการแข่งขันในการตลาดโลก แต่อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมา ที่ดินทางการเกษตรของประเทศไทยเกิดความเสื่อมโทรมจากการใช้ที่ดินไม่เหมาะสม ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลง ส่งผลต่อรายได้และคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ที่ดินเพื่อผลิตอาหารให้เพียงพอต่อความต้องการของประชากรที่เพิ่มขึ้น ทำให้ความเสื่อมโทรมของที่ดินมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ รายงานว่าหากไม่มีการดำเนินการใดเพื่อลดระดับการเสื่อมโทรมของดินที่เกิดขึ้น หน้าดินจะหมดไปในระยะเวลา 60 ปี ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผลิตทางการเกษตร ความอยู่ดีกินดีของมนุษย์ และกระทบต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ด้วยเหตุนี้ เกษตรกรจำเป็นต้องปรับปรุงดินและที่ดินให้สามารถใช้เพื่อการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ในอดีต การขอรับบริการต่างๆ จากกรมพัฒนาที่ดิน เกษตรกรจะต้องเดินทางมาติดต่อด้วยตนเอง ที่ตั้งหน่วยงานของกรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่สะดวกในการเดินทางและมีค่าใช้จ่าย รวมถึงในบางครั้งได้รับข้อมูลและการบริการที่ล่าช้าไม่ทันต่อความต้องการของเกษตรกร กรมพัฒนาที่ดินซึ่งเล็งเห็นถึงความสำคัญที่เกษตรกรควรเข้าถึงการบริการและข้อมูลพัฒนาที่ดินอย่างรวดเร็วและทั่วถึง จึงได้จัดตั้งโครงการ “หมอดินอาสา” ขึ้นใน พ.ศ. 2538 หมอดินอาสาเป็นเกษตรกรในพื้นที่ที่มีความสนใจในงานด้านการพัฒนาที่ดิน และอาสาเข้ามาช่วยกรมพัฒนาที่ดินปฏิบัติงาน ทำหน้าที่เสมือนเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินในการให้บริการและเผยแพร่ความรู้การจัดการดินให้แก่เกษตรกรทั่วไปที่สนใจเข้ามาขอรับคำแนะนำ การแต่งตั้งหมอดินอาสาขึ้นมาเป็นตัวแทนของกรมพัฒนาที่ดินจะช่วยในการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางการพัฒนาที่ดินไปสู่เกษตรกรอื่น ๆ และผู้สนใจในระดับพื้นที่ หมอดินอาสาจึงเปรียบเสมือนครูและเพื่อนที่ดีที่สุดสำหรับเกษตรกร จากความสำเร็จของโครงการหมอดินอาสา และเพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติหมอดินที่ทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ดินมาอย่างยาวนานจนเกิดความยั่งยืน กรมพัฒนาที่ดินจึงกำหนดให้ **ทุกวันที่ 10 กุมภาพันธ์ของทุกปีเป็นวันหมอดินอาสา**

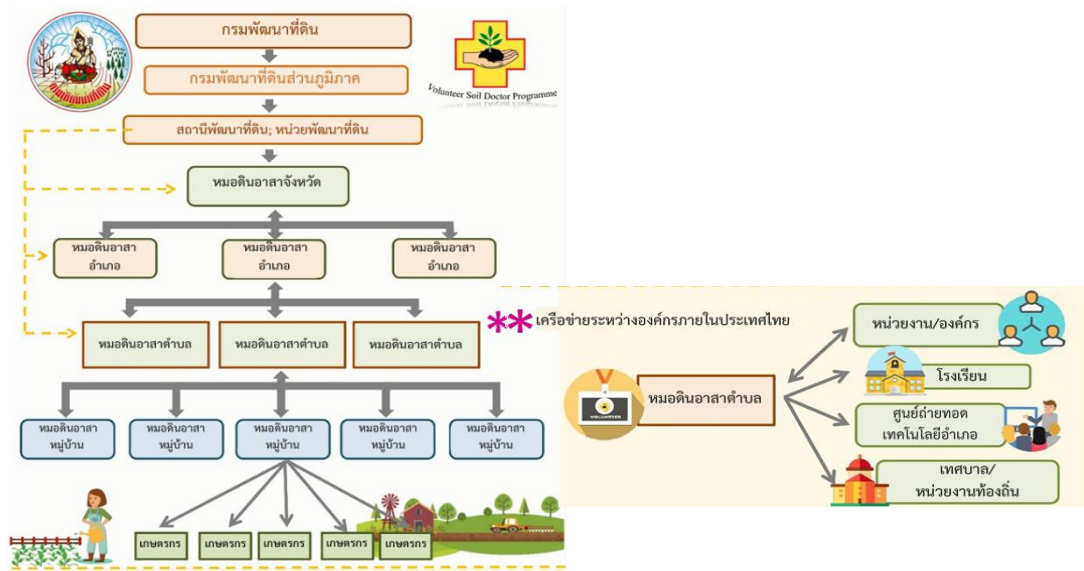
เครือข่ายหมอดินอาสา

หมอดินอาสา มี 4 ระดับ แบ่งตามรูปแบบการปกครองของประเทศไทย คือ

1. หมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน เป็นตัวแทนของกรมพัฒนาที่ดินที่นำความรู้ที่ได้รับการอบรมไปถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจในชุมชน
2. หมอดินอาสาประจำตำบล เป็นหมอดินที่ได้รับการคัดเลือกจากหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน เป็นผู้มีความรู้ ความรู้ และความสามารถในการนำข้อมูลและองค์ความรู้ของกรมพัฒนาที่ดินไปถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรได้ หมอดินอาสาประจำตำบลจะเป็นแกนนำบริหารเครือข่ายหมอดินอาสาประจำตำบล เป็นผู้ประสานงานระหว่างหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน หมอดินอาสาประจำอำเภอ และสถานีพัฒนาที่ดิน รวมทั้งหน่วยงาน/องค์กรอื่น ๆ ภายในตำบล
3. หมอดินอาสาประจำอำเภอ เป็นหมอดินอาสาที่ได้รับการคัดเลือกจากหมอดินอาสาประจำตำบล และเป็นผู้มีผลงาน วิสัยทัศน์ และสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างหมอดินอาสา กับหน่วยงาน/องค์กรอื่น ๆ ภายในอำเภอ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของเกษตรกรให้มากขึ้น
4. หมอดินอาสาประจำจังหวัด เป็นหมอดินอาสาที่ได้รับการคัดเลือกจากหมอดินอาสาประจำอำเภอ และมีผลงาน วิสัยทัศน์ เพื่อเป็นผู้เชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างหมอดินอาสา กับหน่วยงาน/องค์กรอื่น ๆ ภายในจังหวัด เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของเกษตรกรให้มากขึ้น การดำรงตำแหน่งหมอดินอาสา สามารถดำรงตำแหน่งได้สูงสุด 4 ตำแหน่ง (ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด)

ในปัจจุบันนี้ หมอดินอาสาทุกระดับที่ปฏิบัติงานอยู่ทั่วประเทศมีจำนวนมากกว่า 77,674 คน (ณ พ.ศ.2565) ซึ่งพวกเขามีบทบาทและเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการพัฒนาดินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรของประเทศไทย ทั้งนี้ หมอดินอาสาทุกระดับทำหน้าที่เป็นหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านด้วย โดยเกษตรกรส่วนมากที่เข้าร่วมโครงการหมอดินอาสา เป็นผู้ได้รับผลกระทบมาจากการใช้ที่ดินไม่เหมาะสมในการทำเกษตร บางส่วนเป็นผู้มีปัญหาสุขภาพจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร นอกจากนั้น การเข้าร่วมโครงการหมอดินจะช่วยส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตร ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และอีกหนึ่งปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการหมอดินอาสาคือเพื่อน้อมรำลึกถึงและปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9)

ภาพที่ 1 เครือข่ายหมอดินอาสา

ภารกิจของหมอดินอาสา

หมอดินอาสาจะร่วมกับกรมพัฒนาที่ดินในการสนับสนุนและส่งเสริมเกษตรกรให้เกิดความเข้าใจที่ดีและปฏิบัติงานด้านการอนุรักษ์ดินและการจัดการทรัพยากรที่ดินอย่างยั่งยืน และเพื่อให้หมอดินอาสาได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ กรมพัฒนาที่ดินได้สนับสนุนเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดินและผลิตภัณฑ์ที่กรมพัฒนาที่ดินผลิตอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ หมอดินอาสาจะได้รับสิทธิ์ในการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดินต้นแบบโดยได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาที่ดินและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ภารกิจพื้นฐานของหมอดินอาสา มี 5 ประการ ได้แก่

1. หมอดินอาสา มีสิทธิ์ในการดำเนินกิจกรรมประชาสัมพันธ์ ประกาศและส่งข้อความถึงเกษตรกร เชิญชวนเกษตรกรให้เข้าร่วมในการศึกษาดูงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการ และอื่น ๆ
2. หมอดินอาสา เป็นศูนย์บริการข้อมูลและถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน
3. หมอดินอาสา สามารถให้คำแนะนำพื้นฐานและตอบคำถามในสิ่งที่เกษตรกรสงสัยได้
4. หมอดินอาสา ได้รับมอบหมายให้แจกจ่ายวัสดุพื้นฐานทางการเกษตร เช่น วัสดุปรับปรุงดิน (วัสดุปุ๋ย), ผลิตภัณฑ์จุลินทรีย์ พด., เมล็ดพันธุ์ และต้นกล้าหญ้าแฝก เป็นต้น
5. หมอดินอาสา สามารถแนะนำให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชให้เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่ของตนให้มีประสิทธิภาพสูงที่สุด

นอกจากนี้หมอดินอาสายังได้รับมอบหมายให้ช่วยเกษตรกรในการจัดทำแผนการเกษตรและการจัดการอื่น ๆ ตามความเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงบำรุงดินและการอนุรักษ์ดินและน้ำ นอกจากนี้ หมอดินอาสายังทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างเกษตรกรและเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน และสนับสนุนรัฐบาลในการรวบรวมข้อมูลสำหรับโครงการพัฒนาที่ดินและการเกษตรอื่น ๆ เมื่อปฏิบัติงานในบทบาทของผู้ส่งสาร หมอดินอาสาต้องให้ความสำคัญกับข้อเสนอแนะ ความต้องการ ปัญหาและข้อสงสัยจากเกษตรกรเพื่อนำเสนอไปยังกรมพัฒนาที่ดิน ในบางครั้ง หมอดินอาสาจะได้รับเชิญไปให้การอบรมแก่หน่วยงานรัฐที่สนใจ

การคัดเลือกหมอดินอาสา

1) การกำหนดคุณสมบัติของหมอดินอาสาระดับต่าง ๆ

- ไม่จำกัดเพศ อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี หรือบรรลุนิติภาวะแล้ว
- มีความสมัครใจเป็นอาสาสมัครที่จะทำงานเป็นหมอดินอาสา
- มีภูมิลำเนาและต้องมีการทำการเกษตรอยู่ในท้องถิ่น
- มีความสนใจในงานพัฒนาที่ดิน พร้อมทั้งจะทำงานการเกษตร โดยใช้เทคโนโลยี และผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน
- มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง
- เคยผ่านการฝึกอบรมความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน จากกรมพัฒนาที่ดิน
- พร้อมจะประสานการทำงานร่วมกับหมอดินอาสา และเป็นเครือข่ายของหมอดินอาสาประจำตำบล
- ได้รับความยินยอมจากคู่สมรส

หมายเหตุ : ในการคัดเลือกหมอดินอาสาไม่จำเป็นจะต้องมีคุณสมบัติครบทุกข้อ และให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้ที่ได้รับมอบหมายทำการคัดเลือก (หัวหน้าหน่วยพัฒนาที่ดินเป็นผู้กลั่นกรองพิจารณาคุณสมบัติผู้สมัครเสนอผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดิน พิจารณาแต่งตั้ง)

2) การคัดเลือก แต่งตั้งหมอดินอาสาในระดับต่างๆ ให้เป็นไปตามระเบียบและวิธีการที่กรมพัฒนาที่ดินกำหนด

การฝึกอบรม

การฝึกอบรมภายใต้โครงการหมอดินอาสาจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) การฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินให้แก่หมอดินอาสา และ (2) การฝึกอบรมจากหมอดินอาสาให้กับเกษตรกรและผู้สนใจอื่น ๆ

เจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดินจะจัดอบรมในลักษณะการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย การศึกษางานในพื้นที่การเกษตรของหมอดินอาสาที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหมอดินอาสา ระดับอำเภอและจังหวัด หมอดินอาสาจะได้รับการส่งเสริมความรู้พื้นฐานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการ ถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับให้แก่ผู้อื่น ในการอบรมหมอดินอาสาจะดำเนินการโดยใช้คู่มือ แผ่นพับ โปสเตอร์ และงานนำเสนออื่น ๆ ที่เหมาะสม กิจกรรมภาคปฏิบัติมักจะเกิดขึ้นหลังจากเรียนภาคทฤษฎีไปแล้ว โดย หัวข้อในการฝึกอบรมจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและความต้องการของเกษตรกรผู้มา อบรม

การฝึกอบรมของหมอดินอาสาให้กับเกษตรกรและผู้สนใจอื่น ๆ เกิดจากการเรียนรู้ผ่านการ ปฏิบัติจริงทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในแต่ละพื้นที่ เกิดการอภิปรายและการระดมความคิดในระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ หมอดินอาสาจะถ่ายทอดองค์ความรู้โดยอ้างอิงจากเอกสารการศึกษา โปสเตอร์ หรือ ความรู้ที่ได้รับจากกรมพัฒนาที่ดิน และอาจรวมถึงงานนำเสนอที่หมอดินอาสาทำขึ้นเองก็ได้ ปัจจัยสำคัญ ต่อความสำเร็จของการอบรมคือการฝึกปฏิบัติหรือการเยี่ยมชมพื้นที่ศึกษา/ต้นแบบที่มีอยู่ในพื้นที่ของหมอดินอาสา นั้น ๆ

ก่อน พ.ศ. 2562 หมอดินอาสาของกรมพัฒนาที่ดินจะได้รับการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพใน การทำงานเป็นประจำทุกปีโดยผ่านโครงการพัฒนาเครือข่ายหมอดินอาสา ซึ่งในอดีต การอบรมจะเป็นการเพิ่ม ความรู้ ความสามารถ และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดินจากกรมพัฒนาที่ดินให้หมอดินอาสา มีการ เรียนรู้ เข้าใจ และสามารถนำองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่ได้รับการถ่ายทอดในการแก้ไขและจัดการปัญหาดิน ไปใช้ได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งสามารถเผยแพร่ให้แก่เกษตรกรอื่น ๆ ในพื้นที่หรือชุมชนและประชาชนทั่วไปที่ สนใจนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้ อีกทั้งมีการนำหมอดินอาสาเข้าร่วมการศึกษาดูงานจากศูนย์เรียนรู้หรือพื้นที่ที่ ประสบความสำเร็จในการทำการเกษตรในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ หัวข้อในการจัดทำหลักสูตรอบรมหมอดินอาสาใน แต่ละปีจะขึ้นอยู่กับประเด็นปัญหาในระดับพื้นที่ ความต้องการของหมอดินอาสาที่จะได้รับการอบรม หรือเรื่อง ที่เป็นนโยบายของกรมพัฒนาที่ดิน โดยการอบรมจะแบ่งตามระดับของหมอดินอาสา ซึ่งมี 4 ระดับดังที่กล่าวแล้ว ทำให้หมอดินอาสามีโอกาสที่จะได้รับการพัฒนา เพิ่มทักษะ ความรู้ความสามารถ รวมทั้งมีโอกาสได้พบปะ พูดคุย และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับหมอดินอาสาในระดับเดียวกัน ทำให้เกิดความเข้มแข็งของเครือข่าย ของหมอดินอาสาในแต่ละระดับ ผลที่ได้รับจากการพัฒนาหมอดินอาสาในรูปแบบนี้คือ หมอดินอาสาที่มีความ รับผิดชอบแตกต่างกันในแต่ละระดับจะได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถตามระดับของหมอดินอาสา นั้น ๆ ทำให้สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ได้ตรงกับตามความต้องการอย่างแท้จริง

ในปี พ.ศ. 2563 กรมพัฒนาที่ดินได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการอบรมหมอดินอาสาจากเดิมที่เป็นการอบรม แบบแยกตามระดับของหมอดินอาสาที่มีอยู่ 4 ระดับ เป็นการอบรมในรูปแบบบูรณาการ โดยให้หมอดินอาสา ทุกระดับมีโอกาสที่จะได้เข้ารับการอบรมหรือดำเนินกิจกรรมร่วมกันในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่

1) การเข้าร่วมกิจกรรมวันดินโลกวันที่ 5 ธันวาคม ซึ่งกรมพัฒนาที่ดินเป็นเจ้าภาพในการจัดงาน ดังกล่าวทุกปี โดยจะมีกิจกรรมให้หมอดินอาสาเข้าร่วม ได้แก่ นิทรรศการด้านต่างๆ เช่น การเชิดชูพระเกียรติ

คุณและพระอัจฉริยภาพพระบาท สมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) ที่มีต่อประเทศไทยในด้านการพัฒนาที่ดิน นิทรรศการเผยแพร่องค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน และด้านการเกษตรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน การเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในด้านการเกษตรที่น่าสนใจ รวมทั้งการออกร้านเพื่อจำหน่ายสินค้า และผลผลิตทางการเกษตรจากหน่วยงาน องค์กร หรือประชาชนทั่วไปที่สนใจ

2) การจัดเสวนาหมอดินอาสา 4.0 เป็นรูปแบบการอบรมที่มีแนวความคิดที่จะให้หมอดินอาสาได้มีเวทีสำหรับการแสดงศักยภาพ แลกเปลี่ยนผลงานและความสำเร็จ มีโอกาสได้พบปะพูดคุย ทำความรู้จักและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันในทุกระดับ โดยข้อมูลทางวิชาการหรือการบริหารจัดการพื้นที่ที่มีการแลกเปลี่ยนกันนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบจะเป็นผู้สรุปและรวบรวม เพื่อนำมาถอดบทเรียนความสำเร็จของหมอดินอาสา และนำไปเผยแพร่ในเว็บไซต์หมอดินอาสาที่ <http://lddmordin.ddd.go.th/index.html> ต่อไป

3) การจัดทำองค์ความรู้หมอดินอาสาเพื่อรวบรวมองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดินและด้านการเกษตรอื่น ๆ ซึ่งสามารถสืบค้นข้อมูลได้จากเว็บไซต์หมอดินอาสาที่ <http://lddmordin.ddd.go.th/lddmordin02.0.html>

4) การอบรมให้ความรู้แก่หมอดินอาสาโดยใช้ข้อมูลจากองค์ความรู้หมอดินอาสา จากการอบรมรูปแบบดังกล่าวส่งผลให้หมอดินอาสาพัฒนาให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ได้พัฒนาความรู้ ความสามารถการทำการเกษตรตามหลักวิชาการ และได้รวบรวมองค์ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินเป็นระบบบนเว็บไซต์หมอดินอาสาสามารถสืบค้นได้สะดวก รวดเร็ว และเข้าใจง่าย

ในปี พ.ศ. 2564 การอบรมหมอดินอาสา มุ่งเน้นให้หมอดินอาสาที่มีความสามารถและศักยภาพสูง ทั้งนี้เพื่อยกระดับศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินเป็นศูนย์ฝึกอบรมหมอดินอาสา โดยศูนย์ฝึกอบรมหมอดินอาสาจะต้องได้รับการแต่งตั้งจากสถานีพัฒนาที่ดินที่รับผิดชอบในพื้นที่นั้น และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินที่ได้รับการยกระดับให้เป็นศูนย์ฝึกอบรมหมอดินอาสาจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น มีวิทยากรประจำศูนย์ฝึกซึ่งก็คือตัวหมอดินอาสา มีความรู้ และเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน สามารถถ่ายทอดความรู้พื้นที่ศูนย์ฯ สามารถรองรับการเข้ารับการอบรมของหมอดินอาสาได้อย่างเหมาะสม มีข้อมูลด้านการเกษตรแปลงสาธิต จุดเรียนรู้ ครอบคลุมเนื้อหาในสาขาที่มีความเชี่ยวชาญ เป็นต้น หมอดินอาสาที่จะเข้ารับการอบรมเป็นหมอดินอาสาที่ได้รับการคัดเลือกจากทุกระดับทั้งในพื้นที่และต่างพื้นที่ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้หมอดินอาสาได้ฝึกปฏิบัติและเรียนรู้เฉพาะด้าน เช่น หลักสูตรการเรียนรู้เรื่องการวางระบบน้ำ ระบบปุ๋ยในแปลงไม้ผล หลักสูตรการปรุงดินด้วยวัสดุอินทรีย์เทคโนโลยีชีวภาพของกรมพัฒนาที่ดิน หลักสูตรแยกขยายเชื้อจุลินทรีย์จากแหล่งธรรมชาติ และหลักสูตรการใช้เครื่องมือเครื่องจักรกลทางการเกษตร เป็นต้น ซึ่งการอบรมหลักสูตรต่างๆ ดังกล่าวจะช่วยพัฒนาความสามารถของหมอดินอาสาให้สามารถนำไปต่อยอดสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ กรมพัฒนาที่ดินร่วมกับมูลนิธิมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และสถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้จัดทำโครงการนำร่องโรงเรียนหมอดินอาสาทางอากาศเพื่อเป็นทางเลือกในการอบรมหมอดินอาสาและผู้สนใจในสถานการณ์ที่มีการระบาดโควิด-19

ประโยชน์และเกียรติคุณการเป็นหมอดินอาสา

หลังจากที่ผ่านการฝึกอบรมและการได้รับการคัดเลือกเป็นหมอดินอาสาแล้ว หมอดินอาสาจะได้รับการจัดทะเบียนเป็นหมอดินอาสาของกรมพัฒนาที่ดินและได้รับใบรับรองความสามารถ นอกเหนือจากการฝึกอบรมขั้นพื้นฐานแล้ว จะมีการฝึกอบรมเฉพาะทางให้กับหมอดินอาสาเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ของตนอย่างเหมาะสม กรมพัฒนาที่ดินจะจัดหลักสูตรการอบรมเพื่อเสริมศักยภาพของหมอดินอาสาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ กรมพัฒนาที่ดินยังให้การสนับสนุนวัสดุและงบประมาณเพื่ออำนวยความสะดวกในบทบาทและการดำเนินกิจกรรมของหมอดิน ดังนี้

1. จัดหาวัสดุดิบสำหรับแปลงตัวอย่างให้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
2. ค่าตอบแทนสำหรับการรวบรวมข้อมูล
3. ไม่มีค่าใช้จ่ายในการติดต่อประสานงานในเครือข่ายและกรมพัฒนาที่ดิน
4. ค่าตอบแทนในกรณีที่ได้รับมอบหมายให้เป็นวิทยากร
5. สิทธิในการผลิตวัสดุปรับปรุงดินและการอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น การปลูกหญ้าแฝก

วันหมอดินอาสา กรมพัฒนาที่ดิน

กรมพัฒนาที่ดิน ได้ดำเนินการจัดตั้งหมอดินอาสามาเป็นเวลายาวนานกว่าสองทศวรรษ โดยหมอดินอาสาจำนวนกว่า 77,000 คนมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่เชื่อมโยงเกษตรกรและสนับสนุนเจ้าหน้าที่กรมฯ ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินให้แก่เกษตรกร การที่หมอดินอาสาได้ประกอบอาชีพการเกษตรที่สร้างความมั่นคงทางอาหารในครัวเรือนและชุมชน โดยใช้ความรู้ความชำนาญจากการทำงานร่วมกับกรมพัฒนาที่ดิน นับเป็นความสำเร็จของการยกระดับเกษตรกรเป็นผู้นำด้านการจัดการทรัพยากรดิน ในปัจจุบันหมอดินอาสาจำนวนหนึ่งได้มีการปรับเปลี่ยนตนเองจากผู้ผลิตเป็นผู้ประกอบการที่ผลิตพืชตามความต้องการของตลาด กรมพัฒนาที่ดินจึงมีแนวทางการเพิ่มศักยภาพของหมอดินอาสาให้เป็นผู้ประกอบการด้านการผลิตและผู้ประกอบการตามนโยบายของรัฐและรองรับสถานการณ์ภาคการเกษตรที่จะต้องปรับเปลี่ยนตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการถ่ายทอดวิชาการที่สามารถให้หมอดินอาสาปรับเปลี่ยนตนเองได้อย่างก้าวกระโดด และเป็นกองกำลังที่สำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจด้านการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของประเทศ รวมทั้งประกาศคุณค่าความดีงามตลอดจนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของหมอดินอาสาให้แพร่หลายและเป็นที่รู้จักในวงการเกษตรและพาณิชย์ กรมพัฒนาที่ดินจึงได้จัดตั้ง "วันหมอดินอาสา กรมพัฒนาที่ดิน" ขึ้นโดยกำหนดให้เป็นวันสำคัญระหว่างบุคลากรของกรมพัฒนาที่ดินและหมอดินอาสา

ในปี พ.ศ. 2565 กรมพัฒนาที่ดินได้เริ่มจัดงานวันหมอดินอาสาเป็นปีแรก โดยมีทีมงาน

“10 กุมภาพันธ์ หมอดินอาสา ผู้นำพาอาหารปลอดภัย”

ผู้จัดทำ: กลุ่มวิจัยและพัฒนาหมอดินอาสาและบริหารจัดการเครือข่าย กองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน

